

Visser-volksgeloof (2)

W. Lanszweert

(Vervolg van vorig nummer)

Een mogelijke verklaring voor deze fenomenen

De kleine O.L.-Vrouwbeeldjes die langs de kust strandden, zijn meer dan waarschijnlijk afkomstig van vaartuigen. Zeer veel schepen hadden immers zo'n beeld aan boord.

We citeren Juul Filliaert: "... hij (de Vlaamse visser) plaatst in zijn woonruim, over de schaft-etafel, een kapelletje waarin een O.L.-Vrouwbeeldje vereerd wordt; ...)

Het kon dus best dat zo'n beeldje verloren ging - bij schipbreuk bijvoorbeeld.

Moelijker is uit te leggen waarom de veel grote kruisbeelden op het strand werden gevonden en toch probeert A.V. (Antoon Viaene?) in zijn artikel "Het Heilich Cruise van Middelkerke" een verklaring te geven.

Uit zijn artikel blijkt dat Middelkerke ooit een gekende bedevaartplaats is geweest.

Reeds in 1569 is er sprake van het Heilig Kruis. Toen werd een stuk land, 120 roeden (2240 m²), aan "theilich Cruisse" van Middelkerke geschonken.

Onze streken zijn evenwel gekenmerkt door woelige tijden.

A.V.: "In de woelige tijden van den Beeldenstorm (1566), werden over heel het land kerken en beelden vernield. Wat er te Middelkerke geschiedde is nergens beschreven. Heeft men dan misschien het inzicht gehad het heilig kruis in het strand te delven? Geen geheim bergplaats."

Na de slag van Nieuwpoort en het beleg van Oostende (1600 en 1604) bleef van Middelkerke vrijwel niets meer over.

A.V. vervolgt: "Is het in de daaropvolgende jaren misschien dat na de storm de zee ons haar verborgen schat terugschonk?"

Bijzonder merkwaardig is de gelijkenis van het verhaal van het Heilig Kruis van Middelkerke met dit van Wenduine.

Het mirakuleus bild van den gekruisten Zaligmaeker, dat over menige jaeren gevonden is geweest van visschers aent stranghe, door welk bil God betoond heeft dat de devotie tot het heilich cruys op Middelkercke zout uytshynen; gemerkt, zoo men zegt, en hetzelve in oude bewyzen bevonden hebbende, dat dit cruys op diversche reysen (want sy het wilden vereeren aan de capelle van Walraversyde en oock te Nieuport-binnen), hier in dese kercke gevonden is geweest sonder eenich menschelyk toedoen, waeruyt genoegzaam blyckt dat de Kristus onze Verlosser wilt dat men hier tot syn eene particuliere devotie soude betoonen ..."

Het gevonden aangespoelde kruisbeeld zou dus eerst in de kapel van Walraversijde (verdwenen vissersdorp) geplaatst zijn en werd nadien teruggevonden in de kerk van Middelkerke. Toen ook Nieuwpoortnaars het kruis in hun kerk binnenhaalden wilde het er niet blijven en werd het opnieuw in de kerk van Middelkerke aangetroffen.

De gelijkenis met het verhaal van Wenduine gaat verder:

Elk jaar op 24 juni, Sint Jans- en kermisdag te Middelkerke kwamen de vissers van Nieuwpoort om het beeld in de processie te dragen. Elk jaar was er een grote volkstoeloop. Er waren bijzondere maatregelen nodig om de orde te handhaven.

Na de Franse Revolutie werd het stiller op Sint Jansdag te Middelkerke. De Nieuwpoortnaars bleven weg.

Onze gewesten werden steeds door andere volkeren overheerst. Alle nationaliteiten, Spanjaarden, Nederlanders, Fransen, Engelsen, Duitsers, Oostenrijkers, enz. kwamen bij ons de boel op stellen zetten. Naburige Vlaamse steden kozen niet altijd dezelfde partij wat vaak tot onderlinge oorlogen leidde. Nadat het weer wat kalmer was geworden brak de hel steeds opnieuw los.

Er werd "torrewacht" gehouden en alarm geslagen als 't nodig was. Bij gevaar vluchtte men ook met de kerkschatten. Voor Middelkerke naar Nieuwpoort, Oostende of zelfs naar Brugge. Om het even waar de poppen gingen dansen nam men voorzorgsmaatregelen. Kerkschatten werden verstopt en "als de kust veilig was" werd alles teruggehaald tot ... men er opnieuw mee moest vluchten.

Hoogstwaarschijnlijk moeten we de "sterke verhalen" van de mirakuleuze beelden en kruisen op deze wijze relativeren.

Bij gevaar werden ze verstopt en nadien terug boven gehaald of teruggevonden op een plaats waar men ze niet verwachtte omdat er na al die tijd, of als gevolg van de verwarring die met het plotse vluchten gepaard ging, niet meer precies wist wat er mee gebeurd was.

Daar ligt misschien de verklaring voor de geheimzinnige verhalen van beelden en kruisen die steeds opnieuw in die welbepaalde kapel of kerk opduiken.

Misschien mochten de vissers van een naburig dorp, die ervoor gezorgd hadden dat het beeld in kwestie in veiligheid bij hen bewaard werd tijdens woelige tijden, voor een andere dorpsgemeenschap, het beeld als blijk van dank dragen en begeleiden in een processie tijdens de kermisdag.

Misschien werden ze aanvankelijk uit dankbaarheid en later uit traditie juist daarom getraakteerd.

Zoals ondermeer te Middelkerke:

"... koster en visscher werden getraakteerd op de kosten der parochie met een of twee tonnen bier, volgens het belang van de groep ..."

Misschien worden ooit nog eens documenten of teksten teruggevonden die het geheim van de heilige beelden en kruisen nog wat verder ontsluit.

Vanuit een meer recent verleden kunnen we de vooropgestelde verklaring nog meer recht aandoen.

Puinhopen, baksteen, modder en slijk, hartverscheurende taferelen en onnoemelijk menselijk leed staken de kop op tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Had deze grote oorlog zich een paar honderd jaar vroeger voorgedaan dan zou O.L.-Vrouw van Lombardsijde op mirakuleuze wijze alleen op stap zijn geweest: Nieuwpoort-Oostende heen en terug.

Gelukkig is er Juul Filliaert die ons in zijn artikel "O.L.-Vrouw van Lombardszijde - Wat er met het vermaarde beeld gedurende en na de Eerste Wereldoorlog gebeurde." de zaken zeer precies omschrijft ... en toch ruiken we hier opnieuw op bepaalde momenten een zweem van geheimzinnigheid.

Precies zoals bij vorige uitgaven van onrust en oorlogsgeweld werden te Lombardszijde de kerkschatten in veiligheid gebracht. Alle kerkschatten en kostbare toebehoorten bij het beeld van O.L.-Vrouw werden in drie kisten geborgen en gedolven. Het beeld zelf bleef evenwel in de kerk staan. Toen het gevaar voelbaar werd bracht Francies Ollieuz, voorzitter van de Kerkraad, het beeld naar het huis van kerkheer Désiré Dewulf waar het in een "veilige" kelder zou kunnen worden ondergebracht in tijden van zeer grote nood. Het beeld stond drie dagen lang op een kast in de beste kamer en kende zowaar een grote toeloop. De vrouw van Francies zorgde voor de nodige publiciteit. Overall vertelde ze:

"O.L.-Vrouw is gered, ze mogen de kerk in brande schieten, maar O.L.-Vrouw zal niet vergaan, we hebben het naar Dies Wulfs gebracht en ge zult zien: de Duitsch 'n zal met z'n kanons over de barriere van de kerke niet geraaken."

En hier komt het mysterieuze voor het eerst in deze geschiedenis naar voor. Het valt af te leiden uit het relaas van Juul Filliaert die ons als volgt verhaalt:

"Dit gezegde is geen legende. Uit de meest betrouwbare bronnen werd het mij door verscheidene inwoners medegedeeld. De Duitscher is met zijn kanonnen niet over de barriere van de kerke gekomen; Duitse soldaten wel, maar geen geschut."

Na drie dagen werd het gevaar zeer groot. Op 17 oktober dook iedereen de kelder in. Drie dagen later, op 21 oktober werd de situatie zo dramatisch dat men naar Nieuwpoort vluchtte. 'Dies Wulf' die thuis bleef om over alles te waken hield het nog twee dagen langer vol en

werd nadien, tijdens zijn vlucht naar Nieuwpoort door de Duitsers gedwongen rechtsonder te maken en zich naar Oostende te begeven.

Te Oostende vernam hij van brave Duitse soldaten (die waren er ook) dat het beeld gezien was voor zijn deur. Ze beloofden het beeld mee te brengen. Op die wijze kwam het beeld te Oostende terecht waar het uiteindelijk in de kerk "St. Pieter en Pauwel" werd geplaatst. Ook daar ontstond weldra een grote devotie.

En opnieuw komen we in het mysterieuze terecht.

Op 22 september 1917 werd de kerkbeuk waar

O.L.-Vrouw van Lombardsijde stond in puin geschoten.

Tussen de brokstukken

"vond men het beeld van O.L.-Vrouw van Lombardsijde ongedeerd rechtstaan."

Na de beschieting werd het beeld tot na de oorlog in de gewapende kelders van de Volksbond ondergebracht. Uiteindelijk werd het in 1920 opnieuw in de kerk van Lombardsijde geplaatst. De gedolven kerkschatten werden opnieuw bovengehaald doch veel van de inhoud was verrot of zwaar beschadigd. Toch konden er enkele sieraden en ex-voto's gered worden.

